

GUIA DE DRETS de les dones víctimes de violència de gènere

MINISTERIO
DE IGUALDAD

SECRETARÍA DE ESTADO
DE IGUALDAD
Y CONTRA LA VIOLENCIA DE GÉNERO

DELEGACIÓN DEL GOBIERNO
CONTRA LA VIOLENCIA DE GÉNERO

Elaborat per la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere

Actualitzada a maig de 2022

Nipo en línia: 048-21-170-0

1. DRETS ESPECÍFICS DE LES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE	5
1.1. Qui és víctima de violència de gènere?	6
1.2. Com s'acredita la situació de violència de gènere?	6
1.3. Dret a la informació	7
1.3.1. Servei 016 d'informació i assessorament jurídic	7
1.3.2. Web de recursos de suport i prevenció davant de casos de violència de gènere	7
1.4. Dret a l'assistència social integral	8
1.5. Dret a l'assistència jurídica gratuïta, immediata i especialitzada	9
1.6. Drets laborals	9
1.6.1. Drets de les treballadores per compte d'altri	10
1.6.2. Drets de les treballadores autònomes econòmicament dependents	10
1.7. Drets en matèria de Seguretat Social	11
1.7.1. Drets en matèria de cotització a la Seguretat Social	11
1.7.2. Drets en matèria de prestacions de la Seguretat Social	11
1.8. Drets en matèria d'ocupació i per a la inserció laboral	13
1.8.1. Programa específic d'ocupació	13
1.8.2. Contracte d'interinitat per a la substitució de treballadores víctimes de violència de gènere	13
1.8.3. Incentius per a les empreses que contractin víctimes de violència de gènere	13
1.9. Drets de les funcionàries públiques	13
1.10. Drets econòmics	14
1.10.1. Ajuda econòmica específica per a dones víctimes de violència de gènere amb especials dificultats per a obtenir una ocupació	14
1.10.2. Renda activa d'inserció	15
1.10.3. Bestretes per impagament de pensions alimentàries	15
1.10.4. Ingress Mínim Vital	16
1.10.5. Prioritat en l'accés a habitatges protegits i residències públiques per a gent gran	16
1.11. Dret a l'escolarització immediata	17
1.12. Beques i ajudes a l'estudi	17
1.13. Particularitats del empadronament per raons de seguretat	17
1.14. Dret a canviar de cognoms o d'identitat	18
2. DRETS DE LES DONES ESTRANGERES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE	19
2.1. Situació de residència a Espanya de les dones estrangeres víctimes de violència de gènere	20
2.1.1. Dones estrangeres que tinguin la condició de familiars de ciutadà d'un estat membre de la Unió Europea o d'un estat part en l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu	20
2.1.2. Dones estrangeres no comunitàries: poden ser titulars d'algun dels dos tipus d'autoritzacions de residència i treball específiques per raó de violència de gènere	20
2.1.3. L'autorització de residència temporal i de treball per compte d'altri de la qual sigui titular una dona estrangera es renovarà en el moment que expiri en els supòsits d'extinció del contracte de treball o suspensió de la relació laboral com a conseqüència de ser víctima de violència de gènere	21
2.2. Protecció de les dones estrangeres en situació irregular víctimes de violència de gènere	21
2.3. Dret a la protecció internacional	22
3. DRETS DE LES DONES ESPANYOLES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE FORA DEL TERRITORI NACIONAL	23

4. DRETS DE LES VÍCTIMES DEL DELICTE DELS QUALS TAMBÉ SÓN TITULARS LES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE	24
4.1. Drets de l'Estatut de la víctima del delicte	25
4.2. Dret a formular denúncia	25
4.3. Dret a sol·licitar una ordre de protecció	26
4.4. Dret a sol·licitar una ordre europea de protecció	27
4.5. Dret a ser part en el procediment penal: l'oferiment d'accions	27
4.6. Dret a la restitució de la cosa, reparació del dany i indemnització del perjudici causat	27
4.7. Dret a rebre informació sobre les actuacions judicials	28
4.8. Dret a la protecció de la dignitat i intimitat de la víctima en el marc dels processos relacionats amb la violència de gènere	28
4.9. Ajudes a les víctimes de delictes considerats violència de gènere	29

DRETS ESPECÍFICS DE LES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE 1

La Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere (B.O.E. núm. 313, de 29 de desembre de 2004), consagra i garanteix a les dones que són o que han estat víctimes de violència de gènere, una sèrie de drets amb la finalitat de que puguin posar fi a aquesta relació violenta i recuperar el seu projecte de vida.

Aquests drets són universals, en el sentit de que totes les dones que pateixin o que hagin patit cap acte de violència de gènere, tenen garantits els mateixos amb independència del seu origen, religió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

1.1. Qui és víctima de violència de gènere?

Article 1 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere

A l'efecte de la Llei Orgànica 1/2004, és víctima de violència de gènere la **dona que és objecte de qualsevol acte de violència física i psicològica**, incloses les **agressions a la llibertat sexual**, les **amenaces**, les **coaccions** o la **privació arbitrària de llibertat** exercit sobre ella **per part de qui sigui o hagi estat el seu cònjuge o de qui estigui o hagi estat lligat a ella per relacions similars d'afectivitat**, fins i tot sense convivència.

Aquesta forma de violència contra les dones és una **violació dels drets humans** i expressió de discriminació, la situació de **desigualtat** i les **relacions de poder dels homes sobre les dones**.

A més, els seus fills i filles menors d'edat, i els/les menors d'edat sota la seva tutela o guarda i custòdia, són víctimes d'aquesta violència i la Llei Orgànica 1/2004 els reconeix tot un seguit de drets contemplats als articles 5, 7, 14, 19.5, 61.2, 63, 65, 66 i a la Disposició Addicional 17^a.

La violència de gènere també comprèn (segons la modificació realitzada per la Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència) la violència que amb l'objectiu de causar perjudici o dany a les dones s'exerceixi sobre els seus familiars o persones properes menors d'edat per part de qualsevol persona, o hagi estat el seu cònjuge o de qui estigui o hagi estat lligat a ella per relacions similars d'afectivitat, encara que no hi hagués convivència.

1.2. Com s'acredita la situació de violència de gènere?

Els articles 23, 26 y 27.3 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere

Amb caràcter general, la situació de violència de gènere que dona lloc al reconeixement dels drets corresponents, s'acredita mitjançant una **sentència condemnatòria per un delict de violència de gènere**, una **ordre de protecció** o qualsevol altra **resolució judicial que decideixi una mesura cautelar** a favor de la víctima, o bé per mitjà de l'**informe del Ministeri Fiscal** que indiqui l'existència d'indicis que la demandant és víctima de violència de gènere.

La situació de violència de gènere també es podrà acreditar mitjançant l'**informe dels serveis socials**, dels **serveis especialitzats**, o dels **serveis d'acollida** destinats a les víctimes de violència de gènere de l'Administració Pública competent; o per qualsevol altre títol, sempre que estigui previst en les disposicions normatives de caràcter sectorial que regulin l'accés a cadascun dels drets i recursos.

Per a l'acreditació de la situació de violència de gènere a l'efecte de l'article 23 de la Llei Orgànica 1/2004, en la Conferència Sectorial d'Igualtat, celebrada el 3 d'abril de 2019, es va aprovar un llistat de serveis socials, serveis especialitzats, o serveis d'acollida destinats a les víctimes de violència de gènere que tenen capacitat d'acreditar la condició de víctima de violència de gènere així com un model en comú d'acreditació per a que les diferents administracions autonòmiques procedixin, de manera homogènia, a l'acreditació administrativa de la condició de víctima de violència de gènere. La Conferència Sectorial d'Igualtat, celebrada l'11 de novembre de 2021, ha adoptat un Acord pel que són aprovats els procediments bàsics que permeten posar en marxa els sistemes d'acreditació de les situacions de violència de gènere i ha actualitzat el model d'Informe i una actualització dels organismes que a cada Comunitat Autònoma emeten les acreditacions de caràcter administratiu. Aquesta acreditació permet l'accés de les víctimes de violència de gènere als drets regulats al Capítol II «Drets laborals i prestacions de la Seguretat Social» de la Llei Orgànica 1/2004 i a tots els drets, recursos i serveis reconeguts a la normativa estatal que els resulti d'aplicació, les disposicions normatives de caràcter sectorial dels quals contemplin i regulin

l'accés a cadascun incloent-hi, entre els requisits exigits, l'acreditació de la situació de violència de gènere mitjançant informe dels serveis socials, dels serveis especialitzats, o dels serveis d'acollida destinats a víctimes de violència de gènere de l'Administració pública competent.

La informació sobre aquesta acreditació està disponible a la [pàgina web de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere](#).

1.3. Dret a la informació

Article 18 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere

El dret a rebre informació està garantit a través dels següents mitjans:

1.3.1. Servei 016 d'informació i assessorament jurídic

- Servei **gratuït i confidencial** que ofereix **informació, assessorament jurídic i atenció psicosocial immediata** en **qualsevol forma de violència contra les dones, inclosa al Conveni d'Istanbul** i, per tant, inclosa la violència de gènere de la Llei Orgànica del 1/2004, de 28 de desembre.
- És possible accedir a aquest servei mitjançant tres canals:
 - Per mitjà d'un número de **telèfon curt 016**.
 - Per correu electrònic: 016-online@igualdad.gob.es.
 - Per **WhatsApp**: número **600 000 016**, exclusiu per a missatges WhatsApp degut a que no admet trucades de telèfon.
- Hi ha **informació i atenció psicosocial** immediata disponible les **24 hores** del dia, els **365 dies** del any; l'**assessorament jurídic** té disponibilitat de **8 a 22 hores** de dilluns a diumenge.
- **Accessible** per a les **persones amb discapacitat** auditiva i/o trastorns de la parla per diferents mitjans: mitjançant el número de telèfon **900 116 016**; Servei **Telesor**, i en aquest cas es requereix connexió a Internet; mitjançant un telèfon mòbil o una PDA amb la instal·lació d'una aplicació gratuïta; Servei de videointerpretació **SVIsual**; WhatsApp:600 000 016; Correu electrònic: 016-online@igualdad.gob.es.
- **Accessible per a les persones estrangeres** mitjançant l'atenció en les següents llengües, a més de castellà i les llengües cooficials:
 - Telèfon durant 24 hores, 7 dies, en 53 idiomes: castellà, català, gallec, euskera, valencià, anglès, francès, alemany, portuguès, xinès mandarí, rus, àrab, romanès, búlgar, farsi, albanès, armeni, bàmbara, berber, bosnià, portuguès de Brasil, cantonès, txec, coreà, danès, eslovè, eslovac, finès, georgià, grec, hindi, holandès, hongarès, italià, japonès, lituà, mandenkà, noruec, polonès, fula, serbocroata, àrab de Síria, soninké, suec, tailandès, taiwanès, tamazight, turc, ucraïnès, urdú, wòlof.
 - Correu electrònic i WhatsApp durant 24 hores, 7 dies: castellà, català, euskera, gallec, valencià, anglès, francès, alemany, portuguès, xinès mandarí, rus, àrab, romanès, búlgar, italià.
- **Derivació de les trucades** en els següents supòsits:
 - Quan es tracti de trucades referides a situacions d'emergència, es derivarà al telèfon **112**.
 - Quan es tracti de trucades d'informació general sobre qüestions relacionades amb la igualtat de les dones, es derivarà a l'**Institut de la Dona i per a la Igualtat d'Oportunitats**.
 - Quan es tracti de trucades que requereixin informació específica relacionada amb una comunitat autònoma, es derivarà al telèfon autonòmic corresponent.
 - Les trucades realitzades per persones menors d'edat es derivaran al Telèfon ANAR d' Ajuda a Nens i Adolescents.

1.3.2. Web de recursos de suport i prevenció davant de casos de violència de gènere

Està disponible a la pàgina web del Ministeri d'Igualtat, a l'àrea de la [Delegació del Govern per a la violència de gènere](#).

Permet la localització sobre **mapes actius dels diferents recursos** (policials, judicials, informació, atenció, assessorament, etc.) que les administracions públiques i les entitats socials han posat a la disposició de la ciutadania i de les víctimes de violència de gènere.

1.4. Dret a l'assistència social integral

Article 19 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere
 Article 156 del Codi Civil en la redacció de la Llei 8/2021, de 2 de juny, per la que es reforma la legislació civil i processal per a donar suport a les persones amb discapacitat en el exercici de la seva capacitat jurídica

Les víctimes de violència de gènere tenen dret a l'assistència social integral que inclou **serveis socials d'atenció, d'emergència, de suport i acollida, i de recuperació integral**, que han de respondre als principis d'atenció permanent, actuació urgent, especialització de prestacions i multidisciplinarietat professional. La finalitat d'aquests serveis és donar cobertura a les necessitats derivades de la situació de violència, restaurar la situació en què es trobava la víctima abans de patir-la o, almenys, pal·liar els seus efectes.

A través d'aquests serveis es fa possible que les dones:

- Rebin assessorament sobre les actuacions que poden emprendre i els seus drets.
- Coneguin els serveis als quals poden dirigir-se per a obtenir assistència material, mèdica, psicològica i social.
- Accedeixin als diferents recursos d'allotjament (emergència, acollida temporal, centres tutelats, etc.) en els quals està garantida la seva seguretat i cobertes les seves necessitats bàsiques.
- Recuperin la seva salut física i/o psicològica.
- Assoleixin la seva formació, inserció o reinserció laboral, i rebin suport psicosocial al llarg de tot l'itinerari de recuperació integral amb la finalitat d'evitar la doble victimització.

El dret a l'assistència social integral es reconeix també als/a les **menors d'edat** que viuen en entorns familiars on hi ha violència de gènere. Els serveis socials han de disposar d'un nombre suficient de places previstes per als/a les menors d'edat i amb personal amb formació específica en la seva atenció a fi de prevenir i evitar eficaçment les situacions que els puguin comportar danys psíquics i físics.

Per a l'atenció i assistència psicològica dels fills i filles menors d'edat, quan s'hagi dictat una sentència condemnatòria i mentre no s'extingeixi la responsabilitat penal quan s'hagi iniciat un procediment penal contra un dels progenitors per atemptar contra la vida, la integritat física, la llibertat, la integritat moral o la llibertat i indemnitat sexual dels fills o filles comuns menors d'edat, o per atemptar contra l'altre progenitor, bastarà amb el consentiment d'aquest per a l'atenció i assistència psicològica dels fills i filles menors d'edat, havent informat l'altre progenitor prèviament. Això serà igualment aplicable, encara que no s'hagi interposat denúncia prèvia, quan la dona estigui rebent assistència en un servei especialitzat de violència de gènere, sempre que hi hagi informe emès per l'esmentat servei que acrediti aquesta situació. Si l'assistència hagués de prestar-se als fills i filles més grans de setze anys, caldrà en tot cas el seu consentiment exprés.

L'organització dels serveis per a fer efectiu aquest dret correspon a les comunitats autònomes i ciutats de Ceuta i Melilla, i a les corporacions locals.

A aquest efecte, el Protocol de derivació entre les comunitats autònomes per a la coordinació de les seves xarxes de centres d'acollida per a les dones víctimes de la violència de gènere i els seus fills i filles (2014) facilita la mobilitat de les dones víctimes de violència de gènere i dels seus fills i filles entre centres d'acollida de diferents comunitats autònomes, sia per motius de seguretat de la dona o els menors al seu càrrec, o per a afavorir la seva recuperació social.

1.5. Dret a l'assistència jurídica gratuïta, immediata i especialitzada

Article 20 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere
Llei 1/1996, de 10 de gener, d'Assistència Jurídica Gratuïta
Reial Decret 141/2021, de 9 de març, pel qual s'aprova el Reglament d'assistència jurídica gratuïta

Les dones víctimes de violència de gènere tenen dret a l'**assistència jurídica immediata i gratuïta, amb independència de l'existència de recursos** per a litigar, en aquells processos judicials i procediments administratius que tinguin causa directa o indirecta amb la violència patida.

Aquest dret assistirà també els causahavents en cas de mort de la víctima, sempre que no fossin partícips en el fet.

A l'efecte de la concessió del benefici de justícia gratuïta, la condició de víctima s'adquirirà quan es formuli una denúncia o querella, o s'iniciï el procediment penal, i es mantindrà mentre romangui en vigor el procediment penal o quan, un cop finalitzat, s'hagués dictat sentència condemnatòria. El benefici de justícia gratuïta es perdrà en cas de sentència absolutòria ferma o arxivament ferm del procediment penal, sense l'obligació d'abonar el cost de les prestacions rebudes gratuïtament fins a aquell moment.

En els diferents processos que puguin iniciar-se com a conseqüència de la condició de víctima de gènere, haurà de ser el mateix advocat o advocada el/la que assisteixi la víctima, sempre que es garanteixi degudament el dret a la seva defensa.

L'advocat o advocada designat/a per a la víctima també tindrà habilitació legal per a la representació processal de la víctima fins a la designació del procurador o procuradora mentre la víctima no s'hagi personat com a acusació. Fins llavors l'advocat o advocada complirà el deure d'assenyalament de domicili a l'efecte de notificacions i trasllats de documents.

Les víctimes de violència de gènere podran personar-se com a acusació particular en qualsevol moment del procediment si bé això no permetrà retrotreure ni reiterar les actuacions practicades abans de la seva personació, ni podrà suposar un minvament del dret de defensa de l'acusat.

Els Col·legis d'Advocats respectius comptaran amb un torn de guàrdia permanent especialitzat per a la prestació dels serveis d'assessorament previ i d'assistència lletrada per a les víctimes de violència de gènere.

El dret a l'assistència jurídica gratuïta inclou, entre d'altres, les següents prestacions:

- **Assessorament i orientació gratuïts** previs al procés i, en particular, en el moment immediatament previ a la interposició de denúncia.
- **Defensa i representació gratuïtes** per advocat i procurador en tots els processos i procediments administratius.
- **Inserció gratuïta d'anuncis o edictes**, en el transcurs del procés, en diaris oficials.
- **Exempció del pagament de taxes judicials**, així com del pagament de dipòsits necessaris per a interposar recursos.
- **Assistència pericial gratuïta** en el procés a càrrec del personal tècnic adscrit als òrgans jurisdiccionals o, se n'estigui mancat, a càrrec de funcionaris, organismes o serveis tècnics dependents de les administracions públiques.
- **Obtenció gratuïta o reducció del 80% dels drets aranzelaris dels documents notarials.**

1.6. Drets laborals

Article 21 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere

El reconeixement de drets laborals a les dones víctimes de violència de gènere té com a finalitat evitar que, a causa de la violència que pateixen, abandonin el mercat laboral. Per això se'ls reconeixen drets que tendeixen a procurar la **conciliació** del treball amb la situació de violència de gènere, es garanteix la seva **protecció si es veuen obligades a abandonar el seu lloc de treball**, tant amb caràcter temporal com amb caràcter definitiu, i es procura la seva **inserció laboral** en cas que no tinguessin feina.

1.6.1. Drets de les treballadores per compte d'altri¹

Articles 37.8, 40.4, 45.1.n), 48.10, 49.1.m), 52.d), 53.4, 55.5 del text refós de la Llei de l'Estatut dels Treballadors, aprovat per Reial decret legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre
Llei 10/2021, de 9 de juliol, de treball a distància

- **Dret a la reducció de la jornada de treball** amb disminució proporcional del sou o a la **reordenació del temps** de treball, a través de l'adaptació de l'horari, de l'aplicació de l'horari flexible o d'altres formes d'ordenació del temps de treball que s'utilitzin a l'empresa, perquè la dona faci efectiva la seva protecció o el seu dret a l'assistència social integral. Aquests drets es podran exercitar en els termes que per a aquests supòsits concrets s'estableixin en els convenis col·lectius o en els acords entre l'empresa i els representants legals de les persones treballadores, o d'acord amb l'acord entre l'empresa i les persones treballadores afectades.
- **Dret a la mobilitat geogràfica:** les dones que es vegin obligades a abandonar el seu lloc de treball a la localitat on prestaven els seus serveis per a fer efectiva la seva protecció o el seu dret a l'assistència social integral, tindran dret preferent a ocupar un altre lloc de treball, del mateix grup professional o categoria equivalent, que l'empresa tingui vacant en qualsevol altre dels seus centres de treball. L'empresa li reservarà el lloc de treball durant els primers 6 mesos.
- **Dret a la suspensió del contracte de treball** per decisió de la treballadora que es vegi obligada a abandonar el seu lloc de treball com a conseqüència de ser víctima de violència de gènere, amb reserva del lloc de treball.
- **Dret a l'extinció del contracte de treball** per decisió de la treballadora que es vegi obligada a abandonar definitivament el seu lloc de treball com a conseqüència de ser víctima de violència de gènere.
- **Dret a realitzar el seu treball** total o parcialment a distància o a deixar de fer-ho si aquest fos el sistema establert, sempre que en ambdós casos aquesta modalitat de prestació de serveis sigui compatible amb el lloc i funcions desenvolupades per la persona. Aquests drets es podran exercitar en els termes que per a aquests supòsits concrets s'estableixin als convenis col·lectius o en els acords entre l'empresa i els representants legals de les persones treballadores, o conforme amb l'acord entre l'empresa i les persones treballadores afectades.
- Les **absències o faltes de puntualitat** a la feina motivades per la situació física o psicològica derivada de violència de gènere, acreditada pels serveis socials d'atenció o serveis de Salut, segons que correspongui, es consideraran justificades.
- **Nul·litat de la decisió extintiva del contracte** en el cas de les treballadores víctimes de violència de gènere per l'exercici dels drets de reducció o reordenació del seu temps de treball, de mobilitat geogràfica, de canvi de centre de treball o de suspensió de la relació laboral en els termes i condicions reconeguts a l'Estatut dels Treballadors.
- **Nul·litat de l'acomiadament disciplinari** en el cas de les treballadores víctimes de violència de gènere per l'exercici dels drets de reducció o reordenació del seu temps de treball, de mobilitat geogràfica, de canvi de centre de treball o de suspensió de la relació laboral en els termes i condicions reconeguts a l'Estatut dels Treballadors.

1.6.2. Drets de les treballadores autònomes econòmicament dependents

Llei 20/2007, de 20 de juliol, reguladora de l'Estatut del Treball Autònom

- Dret a l'**adaptació de l'horari de l'activitat**.
- Dret a l'**extinció de la relació contractual**.
- Es considerarà causa justificada d'**interrupció de l'activitat** per part de la treballadora la situació de violència de gènere.
- **Beneficis en la cotització a la Seguretat Social** per a víctimes de violència de gènere que causin alta inicial o que no haguessin estat en situació d'alta en els 2 anys immediatament anteriors, a comptar des de la data a efecte de l'alta, en el Règim Especial de la Seguretat Social dels Treballadors per Compte Propi o Autònoms; i per a víctimes de violència de gènere que s'estableixin com a treballadors per compte propi inclosos en el Sistema Especial per a Treballadors per Compte Propi Agraris.

¹ Els convenis col·lectius i els acords d'empresa poden contemplar millores d'aquests drets

1.7. Drets en matèria de Seguretat Social

1.7.1. Drets en matèria de cotització a la Seguretat Social

- El període de suspensió del contracte de treball amb reserva del lloc de treball previst per a les treballadores per compte d'altri tindrà la consideració de període de cotització efectiva a l'efecte de les prestacions corresponents de la Seguretat Social per jubilació, incapacitat permanent, mort i supervivència, maternitat, desocupació i cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu.

Article 165.5 del Text Refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat per Reial Decret Legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre
Disposició addicional única del Reial Decret 1335/2005, d'11 de novembre, pel qual es regulen les prestacions familiars de la Seguretat Social

- Suspensión de la obligación de cotizar a la Seguridad Social durante un período de seis meses para las trabajadoras por cuenta propia o autónomas que cesen en su actividad para hacer efectiva su protección o su derecho a la asistencia social integral.

Article 21.5 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere
Article 329 del Text Refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat per Reial Decret Legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre

- Suscripción de convenio especial con la Seguridad Social por parte de las trabajadoras víctimas de violencia de género que hayan reducido su jornada laboral con disminución proporcional del salario.

Ordre TAS/2865/2003, de 13 d'octubre, per la qual es regula el conveni especial en el sistema de la Seguretat Social

1.7.2. Drets en matèria de prestacions de la Seguretat Social

- A l'efecte de les prestacions per maternitat i per paternitat, es consideraran situacions assimilades a la d'alta els períodes considerats com de cotització efectiva respecte de les treballadores per compte d'altri i per compte propi que siguin víctimes de violència de gènere.

Reial Decret 295/2009, de 6 de març, pel qual es regulen les prestacions econòmiques del sistema de la Seguretat Social per maternitat, paternitat, risc durant l'embaràs i risc durant la lactància natural

- Dret a la **pensió de jubilació anticipada** per causa no imputable al treballador de les dones que extingeixin el seu contracte de treball com a conseqüència de ser víctimes de violència de gènere i reuneixin els requisits exigits.

Article 207 del Text Refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat per Reial Decret Legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre

- Dret a la pensió de viduïtat en els supòsits de separació, divorci o nul·litat matrimonial de les dones víctimes de violència de gènere que, encara que no siguin creditors de la pensió compensatòria, acreditin els requisits exigits.

Article 220 del Text Refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat per Reial Decret Legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre

- Impediment per a ser beneficiari de la **pensió de viduïtat** a qui fos condemnat per sentència ferma per la comissió d'un delictes dolós d'homicidi en qualsevol de les seves formes o de lesions quan la víctima fos el seu cònjuge o excònjuge, o parella o exparella de fet.

Disposició addicional primera de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere

Article 231 del text refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat per Reial Decret Legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre

- Impediment per ser beneficiari del dret al complement de pensions contributives per la reducció de la bretxa de gènere al pare que hagi estat condemnat per violència contra la dona, en els termes que es defineixin per llei o pels instruments internacionals ratificats per Espanya, exercida sobre la mare ni al pare que hagi estat condemnat per exercir violència contra els fills o filles.

A més, no es reconeixerà el dret al complement econòmic al pare que hagi estat privat de la pàtria potestat per sen-

tència fonamentada en l'incompliment dels deures inherents a la mateixa o dictada en causa criminal o matrimonial.

Reial Decret Llei 3/2021, de 2 de febrer, pel qual s'adopten mesures per a la reducció de la bretxa de gènere i altres matèries en els àmbits de la Seguretat Social i econòmic

• Drets en matèria d'orfandat:

- **Pensió d'orfandat:** tenen dret a la pensió d'orfandat els fills i filles de la dona víctima mortal per violència de gènere, independentment de la naturalesa de la seva filiació, sempre que, en el moment de la mort, siguin menors de vint-i-un anys o estiguin incapacitats per al treball, o siguin menors de vint-i-cinc anys i no efectuïn una feina lucrativa per compte d'altri o propi, o quan efectuant-la, els ingressos que n'obtinguin resultin inferiors, en còmput anual, a la quantia vigent per al salari mínim interprofessional, també en còmput anual, i que la dona es trobés en alta o situació assimilada a la d'alta.

Les filles i fills tindran dret a l'increment previst per als casos d'orfandat absoluta, que arribarà al 70 per cent de la base reguladora quan els rendiments de la unitat familiar no superin, també en còmput anual, el 75 per cent del salari mínim interprofessional vigent en cada moment.

- **Prestació d'orfandat:** tenen dret a la prestació d'orfandat les filles i fills de la dona morta com a conseqüència de violència contra la dona, en els termes en els quals es defineixi per la llei o pels instruments internacionals ratificats per Espanya, sempre que es trobin en circumstàncies equiparables a l'orfandat absoluta i no reuneixin els requisits necessaris per a obtenir una pensió d'orfandat. Podrà ser beneficiari de la prestació d'orfandat sempre que en la data de la mort fos menor de vint-i-cinc anys, no efectuï una feina lucrativa per compte d'altri o propi, o quan efectuant-la, els ingressos que n'obtingui resultin inferiors, en còmput anual, a la quantia vigent per al salari mínim interprofessional, també en còmput anual.

La quantia de la prestació d'orfandat serà el 70 per cent de la seva base reguladora sempre que els rendiments de la unitat familiar no superin, en còmput anual, el 75 per cent del salari mínim interprofessional vigent en cada moment.

Article 233 del Text Refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat per Reial Decret Legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre

Llei 3/2019, d'1 de març, de millora de la situació d'orfandat de les filles i fills víctimes de violència de gènere i altres formes de violència contra la dona

- Per a tenir dret a la prestació per desocupació, a més de reunir els requisits exigits, es considera que la treballadora per compte d'altri es troba en situació legal d'atur quan extingeixi o suspengui el seu contracte de treball de manera voluntària com a conseqüència de ser víctima de violència de gènere.

Article 21.2 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere
Article 267 del Text Refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat per Reial Decret Legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre

- Per a tenir dret a la protecció per cessament d'activitat, a més de reunir els requisits exigits, es considera que la treballadora autònoma es troba en situació legal de cessament d'activitat quan cessi en l'exercici de la seva activitat, de manera temporal o definitiva, a causa de la violència de gènere.

Article 331 i 332 del Text Refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat per Reial Decret Legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre

- Per a tenir dret a la protecció per cessament d'activitat, a més de reunir els requisits exigits, es considera que les sòcies treballadores de cooperatives de treball associat es troben en situació legal de cessament d'activitat quan cessin, de manera definitiva o temporal, en la prestació de treball a causa de la violència de gènere.

Article 334 del text refós de la Llei General de la Seguretat Social, aprovat per Reial Decret Legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre

1.8. Drets en matèria d'ocupació i per a la inserció laboral

1.8.1. Programa específic d'ocupació

Article 22 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere
Reial Decret 1917/2008, de 21 de novembre, pel qual s'aprova el programa d'inserció sociolaboral per a dones víctimes de violència de gènere

El programa d'inserció sociolaboral per a dones víctimes de violència de gènere, inscrites com a demandants d'ocupació als serveis públics d'ocupació, inclou les següents mesures:

- **Itinerari d'inserció sociolaboral** individualitzat i realitzat per personal especialitzat.
- **Programa formatiu específic** per a afavorir la inserció sociolaboral per compte d'altri.
- **Incentius** per a afavorir l'**inici d'una nova activitat** per compte propi.
- **Incentius per a les empreses** que contractin víctimes de violència de gènere.
- **Incentius** per a facilitar la **mobilitat geogràfica**.
- Incentius per a **compensar diferències salarials**.
- **Convenis amb empreses** per a facilitar la contractació de dones víctimes de violència de gènere i la seva mobilitat geogràfica.

1.8.2. Contracte d'interinitat per a la substitució de treballadores víctimes de violència de gènere

Article 21.3 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere

Les empreses que formalitzin contractes d'interinitat per a substituir les treballadores víctimes de violència de gènere que hagin suspès el seu contracte de treball o exercit el seu dret a la mobilitat geogràfica o al canvi de centre de treball tenen dret a una bonificació de la quota empresarial a la Seguretat Social.

1.8.3. Incentius per a les empreses que contractin víctimes de violència de gènere

Llei 43/2006, de 29 de desembre, per a la millora del creixement i de l'ocupació
Disposició final primera del Reial Decret 1917/2008, de 21 de novembre

Les empreses que contractin dones víctimes de violència de gènere tenen dret a bonificacions de la quota empresarial a la Seguretat Social, diferents en funció del caràcter indefinit o temporal del contracte celebrat.

1.9. Drets de les funcionàries públiques

Articles 24 a 26 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere
Reial Decret Legislatiu 5/2015, de 30 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut Bàsic de l'Empleat Públic

Les funcionàries al servei de les següents Administracions Públiques: Administració General de l'Estat, Administracions de les Comunitats Autònomes i de les ciutats de Ceuta i Melilla, Administracions de les Entitats locals, organismes públics, agències i altres entitats de dret públic amb personalitat jurídica pròpia, vinculades o dependents de qualsevol Administració Pública, i Universitats Públiques, tenen els següents drets:

- **Permís per raó de violència de gènere sobre la dona funcionària:** les faltes d'assistència de les funcionàries víctimes de violència de gènere, totals o parcials, tindran la consideració de justificades pel temps i en les condicions en què així ho determinin els serveis socials d'atenció o de salut segons sigui procedent.
- Les funcionàries víctimes de violència, per a fer efectiva la seva protecció o el seu dret d'assistència social integral, tindran **dret a la reducció de la jornada** amb disminució proporcional de la retribució, o la reordenació del temps de treball, a través de l'adaptació de l'horari, de l'aplicació de l'horari flexible o d'altres formes d'ordenació del temps de treball que

siguin aplicables, en els termes que per a aquests supòsits estableixi l'Administració pública competent en cada cas.

- **Mobilitat per raó de violència de gènere:** les dones víctimes de violència de gènere que es vegin obligades a abandonar el seu lloc de treball a la localitat on prestaven els seus serveis per a fer efectiva la seva protecció o el seu dret a l'assistència social integral tindran dret al trasllat a un altre lloc de treball propi del seu cos, escala o categoria professional, de característiques anàlogues, sense necessitat que sigui vacant de necessària cobertura.

El procediment de mobilitat està regulat en la Resolució, de 25 de novembre de 2015, de la Secretaria d'Estat d'Administracions Públiques, per la qual s'estableix el procediment de mobilitat de les empleades públiques víctimes de violència de gènere de l'Administració general de l'Estat, així com dels organismes, agències i altres entitats públiques adscrites o dependents de l'Administració.

Mitjançant la Resolució, de 16 de novembre de 2018, de la Secretaria d'Estat de Funció Pública, es publica l'Acord de la Conferència sectorial d'Administració pública, pel qual s'aprova l'Acord per afavorir la mobilitat interadministrativa de les empleades públiques víctimes de violència de gènere.

- **Excedència per raó de violència de gènere:** les funcionàries víctimes de violència de gènere, per a fer efectiva la seva protecció o el seu dret a l'assistència social integral, tindran dret a sol·licitar la situació d'excedència sense haver hagut de prestar un temps mínim de serveis previs i sense que sigui exigible un termini de permanència en l'excedència.

Els drets d'altres tipus de personal estan establerts en la seva legislació específica pròpia, com és el cas, entre d'altres, del personal docent, del personal estatutari dels Serveis de Salut o del personal funcionari al servei de l'Administració de Justícia.

1.10. Drets econòmics

1.10.1. Ajuda econòmica específica per a dones víctimes de violència de gènere amb especials dificultats per a obtenir una ocupació

Article 27 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de 1452/ 2005, de 2 de desembre. La normativa relativa al procediment de tramitació és la que respecte d'això hagi aprovat la comunitat o ciutat autònoma en què se sol·liciti l'ajuda

És una ajuda econòmica dirigida a les dones víctimes de violència de gènere que reuneixin els següents requisits:

- No tenir rendes que, en còmput mensual, superin el 75 per cent del salari mínim interprofessional vigent exclosa la part proporcional de dues pagues extraordinàries.
- Tenir especials dificultats per a obtenir una ocupació, atesa la seva edat, falta de preparació general o especialitzada o les seves circumstàncies socials, el que s'acredita mitjançant l'informe emès pel servei públic d'ocupació corresponent.

Aquesta ajuda econòmica s'abona en un únic pagament, i el seu import, calculat en funció d'un nombre de mensualitats del subsidi per atur corresponent, depèn de si la dona té o no familiars al seu càrrec, i de si la mateixa dona i/o els familiars al seu càrrec tenen reconegut un grau de discapacitat.

Aquesta ajuda és compatible amb les previstes a la Llei 35/1995, d'11 de desembre, d'Ajudes i Assistència a les Víctimes de Delictes Violents i contra la Llibertat Sexual, així com amb qualsevol altra ajuda econòmica de caràcter autonòmic o local concedida per la situació de violència de gènere.

En canvi, és incompatible amb altres ajudes que compleixin la mateixa finalitat, així com amb la participació en el programa de Renda Activa d'Inserció.

Aquesta ajuda no té en cap cas la consideració de renda o ingrés computable a l'efecte de la percepció de les pensions no contributives.

1.10.2. Renda activa d'inserció

Reial Decret 1369/2006, de 24 de novembre, pel qual es regula el programa de Renda Activa d'Inserció per a aturats amb especials necessitats econòmiques i dificultat per a trobar ocupació

És una **ajuda econòmica** que es reconeix a les **persones aturades** incloses en l'anomenat "**programa de renda activa d'inserció**", a través del qual es porten a terme actuacions orientades a **incrementar les oportunitats d'inserció en el mercat de treball**.

Per a ser inclosa en el programa de renda activa d'inserció i ser beneficiària d'aquesta ajuda econòmica, la dona víctima de violència de gènere haurà de complir els següents requisits:

- Acreditar la seva condició de víctima de violència de gènere.
- Estar inscrita com a demandant d'ocupació, però no se li exigeix dur 12 mesos inscrita ininterrompudament com a demandant d'ocupació.
- No conviure amb el seu agressor.
- Ser menor de 65 anys, però no se li exigeix tenir 45 o més anys d'edat.
- No tenir rendes pròpies, de qualsevol naturalesa, superiors en còmput mensual al 75 per cent del salari mínim interprofessional vigent, exclosa la part proporcional de dues pagues extraordinàries.
- Pot ser beneficiària d'un nou programa de renda activa d'inserció encara que hagués estat beneficiària d'un altre programa dins dels 365 dies anteriors a la data de la sol·licitud.

La quantia de la renda activa d'inserció és del 80 % de l'Indicador Públic de Renda d'Efectes Múltiples (IPREM) mensual vigent en cada moment.

A més, inclou una ajuda suplementària de pagament únic de quantitat equivalent a l'import de tres mesos de la renda activa d'inserció si la dona s'ha vist obligada a canviar de residència per les seves circumstàncies de violència de gènere en els 12 mesos anteriors a la sol·licitud d'admissió al programa o durant la seva permanència en el programa.

1.10.3. Bestretes per impagament de pensions alimentàries

Reial Decret 1618/2007, de 7 de desembre, sobre Organització i Funcionament del Fons de Garantia del Pagament d'Aliments

A través del **Fons de Garantia del Pagament d'Aliments** es garanteix el pagament d'aliments reconeguts i impagats establerts en conveni judicialment aprovat o en resolució judicial en processos de separació, divorci, declaració de nul·litat del matrimoni, filiació o aliments mitjançant l'abonament d'una quantitat que tindrà la condició de bestreta. Les persones beneficiàries de les bestretes són, amb caràcter general, els fills titulars d'un dret d'aliments judicialment reconegut i impagat que formin part d'una unitat familiar els recursos i ingressos econòmics de la qual, computats anualment i per tots els seus conceptes, no superin la quantitat resultant de multiplicar la quantia anual de l'Indicador Públic de Renda d'Efectes Múltiples (IPREM) vigent en el moment de la sol·licitud de la bestreta pel coeficient que correspongui en funció del nombre de fills menors que integren la unitat familiar.

Les persones beneficiàries tenen dret a la bestreta de la quantitat mensual determinada judicialment en concepte de pagament d'aliments, amb el límit de 100 euros mensuals, que es podrà percebre durant un termini màxim de divuit mesos.

En el supòsit que la persona que ostenti la guarda i custòdia dels menors (que és qui sol·licita i percep la bestreta) sigui víctima de violència de gènere, s'entén que existeix una situació d'urgent necessitat per a reconèixer les bestretes del Fons, raó per la qual es tramitarà el procediment d'urgència, que implica que el termini per a resoldre i notificar la sol·licitud serà de dos mesos.

1.10.4. Ingress Mínim Vital

Reial Decret-Ilei 20/2020, de 29 de maig, pel qual s'estableix l'ingrés mínim vital

Les dones víctimes de violència de gènere podran ser beneficiàries de l'ingrés mínim vital amb la finalitat de **prevenir el risc de pobresa i exclusió social** de les persones que viuen soles o estan integrades en una unitat de convivència i no tenen recursos econòmics bàsics per cobrir les necessitats principals, quan compleixin els requisits exigits, si bé:

- No se'ls exigirà el requisit de l'edat (amb caràcter general, el IMV és per a persones de al menys 23 anys), només s'exigirà que siguin major d'edat.
- No estan obligades a estar unides per matrimoni o parella de fet.
- No se'ls exigeix el requisit de ser part d'una altra unitat de convivència. A més, es considerarà una unitat de convivència la constituïda per una persona víctima de violència de gènere que hagi abandonat el seu domicili habitual acompanyada del seus fills i filles o menors en règim de guarda amb la finalitat d'adopció o acolliment familiar permanent, i els seus familiars fins el segon grau per consanguinitat, afinitat o adopció.
- No se'ls exigirà tenir residència a Espanya quan acreditin la situació de violència de gènere per qualsevol dels mitjans que estableix l'article 23 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre.

1.10.5. Prioritat en l'accés a habitatges protegits i residències públiques per a gent gran

(Article 28 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere)
Llei 1/2013, de 14 de maig, de mesures per reforçar la protecció als deutors hipotecaris, reestructuració de deutes i lloguer social.
Reial Decret 42/2022, de 18 de gener, pel que es regula el Bo Lloguer Jove i el Pla Estatal per a l'accés de l'habitatge 2022-2025

Les dones víctimes de violència de gènere constitueixen un col·lectiu amb dret a protecció preferent en l'accés a l'habitatge:

- Possibilitat d'acollir-se a la suspensió dels llançaments sobre habitatges habituals acordats en un procés judicial o extrajudicial d'execució hipotecària.
- Possibilitat d'accedir al [Fons Social d'Habitatge](#).
- Tenen la consideració de beneficiàries de les ajudes previstes al [Pla Estatal d'Habitatge \(BOE\)](#).
 - Programa d'ajuda a les víctimes de violència de gènere, persones objecte de desnonament del seu habitatge habitual, persones sense llar i altres persones especialment vulnerables):
 - Podran ser beneficiàries les persones víctimes de violència de gènere, víctimes de tràfic amb fins d'explotació sexual, i víctimes de violència sexual.
 - No podran ser beneficiàries aquelles persones que disposin d'un habitatge en propietat o en règim d'usdefruit i que puguin ocupar després de l'acreditació de la condició de víctima de violència de gènere, víctima de tràfic amb fins d'explotació sexual, o víctima de violència sexual.
 - Podran ser beneficiàries les administracions públiques, societats mercantils participades en la seva majoria per les distintes administracions públiques, entitats d'utilitat pública, empreses públiques i entitats benèfiques, d'economia col·laborativa o similars, sempre sense ànim de lucre, l'objecte de les quals sigui dotar d'una solució d'habitatge a les persones víctimes de violència de gènere, víctimes de tràfic amb fins d'explotació sexual, o víctimes de violència sexual.
 - Programa d'ajuda a les persones joves i per contribuir al repte demogràfic; preveu condicions més beneficioses per a les persones que siguin fills o filles de víctimes de violència de gènere
 - Programa de posada a disposició d'habitatges de la SAREB i d'entitats públiques per al seu lloguer com habitatge social:
 - Els habitatges cedits per la SAREB o l'entitat pública de la qual es tracti, hauran de destinar-se amb caràcter prioritari per satisfer les solucions d'habitatges a les víctimes de violència de gènere, víctimes de tràfic amb fins d'explotació sexual, víctimes de violència sexual

1.11. Dret a l'escolarització immediata

L'article 5 i disposició addicional dissetena de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere

Els fills i les filles de les víctimes de violència de gènere que es vegin afectats per un canvi de residència derivada dels actes de violència de gènere tenen dret a la seva **escolarització immediata en el seu nou lloc de residència**.

1.12. Beques i ajudes a l'estudi

Reial Decret 154/2020, de 22 de febrer, pel qual s'estableixen els llindars de renda i patrimoni familiar, i les quanties de les beques i ajudes a l'estudi per al curs 2022-2023, i es modifica parcialment el Reial Decret 1721/2007, de 21 de desembre, pel qual s'estableix el règim de les beques i ajudes a l'estudi personalitzades

S'ofereix un tractament específic a les sol·licitants de beca que hagin estat declarades víctimes de violència de gènere, des del 30 de juny de 2019 al 30 de juny de 2021, i als seus fills i filles menors de vint-i-tres anys i sol·liciten les esmentades beques i ajudes al estudi, sempre que compleixin tota la resta de condicions previstes a la normativa vigent, la beca bàsica, o beca de matrícula segons correspongui, la quantia fixa lligada a la renda, la quantia fixa lligada a la residència i la quantia variable que resulti de l'aplicació de la fórmula, sense que siguin d'aplicació els requisits establerts en relació amb la carga lectiva superada durant el curs 2019-2020 ni el límit del número d'anys amb condició de becari, ni la exigència de superar un determinat percentatge de crèdits, assignatures, mòduls o el seu equivalent en hores durant el curs 2020-2021 per a la persona que hagi resultat beneficiària de la beca.

1.13. Particularitats del empadronament per raons de seguretat

Resolució de 2 de desembre de 2020, de la Presidència del Institut Nacional d'Estadística i de la Direcció General de Cooperació Autònoma i Local, per la qual es modifica la Resolució de 17 de febrer de 2020, de la Presidència del Institut Nacional d'Estadística i de la Direcció General de Cooperació Autònoma i Local per la qual es dicten instruccions tècniques als Ajuntaments sobre la gestió del Padró municipal

Les víctimes de violència de gènere que resideixin o es trobin a l'empara de la xarxa de recursos d'assistència social integral, com pisos tutelats, cases d'acollida o altres recursos de l'esmentada xarxa, i quan no sigui possible l'empadronament en el domicili existent per raons de seguretat, aquest podrà dur-se a terme al lloc que determinin els Serveis Socials del municipi on resideixin efectivament (que podrà ser la seu d'una institució social o dels Serveis Socials de qualsevol Administració Pública domiciliada en el seu terme municipal, o qualsevol altra direcció que aquests indiquin, sempre dins de l'esmentat municipi) després de la corresponent valoració tècnica, havent de complir les següents condicions:

- Que els Serveis Socials i la institució social de referència siguin integrades en la estructura orgànica d'alguna Administració Pública o sota la seva coordinació i supervisió.
- Que els responsables d'aquests Serveis Socials informin sobre l'habitualitat de la residència en el municipi de les persones que es pretenen empadronar.
- Que els Serveis Socials indiquin la direcció que ha de figurar en la inscripció padronal amb referència a la guia de carrers municipal i es comprometin a intentar la pràctica de la notificació quan es rebi en aquesta direcció una comunicació procedent d'alguna Administració Pública.

14. Dret a canviar de cognoms o d'identitat

Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil, modificada per la Llei 6/2021, de 28 d'abril

Per a les víctimes de violència de gènere o dels seus descendents que siguin o hagin estat integrats al nucli familiar de convivència, la persona encarregada del Registre Civil podrà autoritzar el canvi de cognoms sense necessitar que les víctimes reuneixin els requisits previstos amb caràcter general (és a dir, sense necessitar que reuneixin amb els requisits consistents que el cognom en la forma proposada constitueixi una situació de fet, i és utilitzat habitualment per la persona interessada; que el cognom o cognoms que es tracten d'unir o modificar pertanyin legítimament a la persona peticionària; que els cognoms que resultin del canvi no provenguin de la mateixa línia), d'acord amb el procediment que es determini reglamentàriament.

En aquests casos, podrà autoritzar-se per raons d'urgència o seguretat el canvi total d'identitat sense necessitat de complir amb els requisits generals previstos, d'acord amb el procediment que es determini reglamentàriament.

DRETS DE LES DONES ESTRANGERES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE **2**

2.1. Situació de residència a Espanya de les dones estrangeres víctimes de violència de gènere

Article 17.1 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere
 Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social
 Reglament de la Llei Orgànica 4/2000, aprovat pel Reial Decret 557/2011, de 20 d'abril
 Reial Decret 240/2007, de 16 de febrer, sobre entrada, lliure circulació i residència a Espanya de ciutadans dels Estats membres de la Unió Europea i d'altres Estats part en l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu

La situació de residència a Espanya de les dones estrangeres víctimes de violència de gènere inclou les següents possibilitats:

2.1.1. Dones estrangeres que tinguin la condició de familiars de ciutadà d'un estat membre de la Unió Europea o d'un estat part en l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu

Article 9.4 del Reial Decret 240/2007, de 16 de febrer, sobre entrada, lliure circulació i residència a Espanya de ciutadans dels Estats membres de la Unió Europea i d'altres Estats part en l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu

Per a conservar el dret de residència en el cas de nul·litat matrimonial, divorci o cancel·lació de la inscripció com a parella registrada, la dona que no sigui nacional d'un Estat membre de la Unió Europea o d'un Estat part en l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu haurà d'acreditar que ha estat víctima de violència de gènere durant el matrimoni o situació de parella registrada, circumstància que es considerarà acreditada de manera provisional quan hi hagi una ordre de protecció a favor seu o informe del Ministeri Fiscal en el qual s'indiqui l'existència d'indicis de violència de gènere, i amb caràcter definitiu quan hagi recaigut resolució judicial de la qual es dedueixi que s'han produït les circumstàncies al·legades.

2.1.2. Dones estrangeres no comunitàries: poden ser titulars d'algun dels dos tipus d'autoritzacions de residència i treball específiques per raó de violència de gènere:

- Autorització de residència i treball independent de les dones estrangeres **reagrupades amb el seu cònjuge o parella:**

Article 19.2 de la Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social
 Article 59.2 del Reglament de la Llei Orgànica 4/2000, aprovat pel Reial Decret 557/2011, de 20 d'abril

- Obtenció de l'autorització, un cop dictada, a favor de la dona, una ordre de protecció o, se n'estigui mancat, quan hi hagi un informe del Ministeri Fiscal que indiqui l'existència d'indicis de violència de gènere.
- Durada de l'autorització: 5 anys. 5 anys.
- Autorització de residència temporal i de treball per **circumstàncies excepcionals** de les dones estrangeres en **situació irregular:**

Article 31 bis de la Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social
 Articles 131 i 134 del Reglament de la Llei Orgànica 4/2000, aprovat pel Reial Decret 557/2011, de 20 d'abril

- Sol·licitud de l'autorització des del moment que s'hagi dictat a favor de la dona una ordre de protecció o emès informe del Ministeri Fiscal en el qual s'aprecii l'existència d'indicis de violència de gènere.
- Concessió de l'autorització quan el procediment penal conclougui amb una sentència condemnatòria o amb una resolució judicial de la qual es dedueixi que la dona ha estat víctima de violència de gènere, inclòs l'arxivament de la causa per trobar-se l'imputat en parador desconegut o el sobreseïment provisional per expulsió del denunciat.
- Durada de l'autorització: 5 anys. 5 anys. No obstant això, en el decurs d'aquests 5 anys la dona pot accedir a la situació de residència de llarga durada, prèvia sol·licitud, a l'efecte de la qual es computarà el temps durant el qual hagués estat titular d'una autorització provisional de residència temporal i treball.
- Autorització de residència per circumstàncies excepcionals a favor dels seus fills menors d'edat o que tinguin una discapacitat i no siguin objectivament capaços de proveir les seves pròpies necessitats, o autorització de residència

i treball en cas que siguin més grans de 16 anys i es trobin a Espanya en el moment de la denúncia: sol·licitud per part de la dona estrangera en el moment que ella sol·liciti a favor seu l'autorització de residència temporal i treball per circumstàncies excepcionals, o en qualsevol altre moment posterior al llarg del procés penal. La seva concessió i la seva durada es produeixen en els mateixos termes que l'autorització de residència temporal i treball per circumstàncies excepcionals de les dones estrangeres en situació irregular:

- L'autoritat administrativa competent per a atorgar aquesta autorització per circumstàncies excepcionals concedirà una autorització provisional de residència i treball a favor de la dona estrangera i, si escau, autoritzacions de residència o de residència i treball provisionals a favor dels seus fills menors d'edat o que tinguin una discapacitat i no siguin objectivament capaços de proveir les seves necessitats que es trobin a Espanya en el moment de la denúncia. Aquestes autoritzacions provisionals conclouran en el moment que es concedeixi o denegui definitivament l'autorització per circumstàncies excepcionals.
- Concedida l'autorització provisional de residència i treball, la dona estrangera pot accedir a drets com ara els següents:
 - La **renda activa d'inserció**, a la qual tenen dret les dones estrangeres que resideixin legalment a Espanya i reuneixin la resta de requisits exigits.
 - L'**ajuda econòmica de l'article 27 de la Llei Orgànica 1/2004**, a la qual tenen dret les dones estrangeres víctimes de violència de gènere titulars d'una autorització de residència i de treball a Espanya que reuneixin la resta de requisits exigits.

2.1.3. L'autorització de residència temporal i de treball per compte d'altri de la qual sigui titular una dona estrangera es renovarà en el moment que expiri en els supòsits d'extinció del contracte de treball o suspensió de la relació laboral com a conseqüència de ser víctima de violència de gènere

Article 38.6 de la Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social

2.2. Protecció de les dones estrangeres en situació irregular víctimes de violència de gènere

Article 31 bis de la Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social
Articles 131 a 134 del Reglament de la Llei Orgànica 4/2000, aprovat pel Reial Decret 557/2011, de 20 d'abril

- Si en denunciar-se una situació de violència de gènere, es posés de manifest la situació irregular de la dona estrangera:
 - No s'incoarà el procediment administratiu sancionador per trobar-se irregularment en territori espanyol (infracció greu).
 - Se suspendrà el procediment administratiu sancionador que s'hagués incoat per la comissió d'aquesta infracció amb anterioritat a la denúncia o, si escau, l'execució de les ordres d'expulsió o de devolució eventualment acordades.
- Conclòs el procediment penal:
 - Amb una sentència condemnatòria o amb una resolució judicial de la qual es dedueixi que la dona ha estat víctima de violència de gènere, inclòs l'arxivament de la causa per trobar-se l'imputat en parador desconegut o el sobreseïment provisional per expulsió del denunciat, es concedirà a la dona estrangera l'autorització de residència temporal i treball per circumstàncies excepcionals i, si escau, les autoritzacions sol·licitades a favor dels seus fills menors d'edat o que tinguin una discapacitat i no siguin objectivament capaços de proveir les seves pròpies necessitats.
 - Amb una sentència no condemnatòria o amb una resolució de la qual no pugui deduir-se la situació de violència de gènere, es denegarà a la dona estrangera l'autorització de residència temporal i treball per circumstàncies excepcionals i, si escau, les autoritzacions sol·licitades a favor dels seus fills menors d'edat o que tinguin una discapacitat i no

siguin objectivament capaços de proveir les seves pròpies necessitats. A més, perdrà eficàcia l'autorització provisional de residència i de treball concedida a la dona estrangera i, si escau, les autoritzacions provisionals concedides als seus fills menors d'edat o que tinguin una discapacitat i no siguin objectivament capaços de proveir les seves pròpies necessitats. I s'incoarà o continuarà el procediment administratiu sancionador per estada irregular en territori espanyol.

2.3. Dret a la protecció internacional

Ley 12/2009, de 30 de octubre, reguladora del derecho de asilo y de la protección subsidiaria

- **El dret d'asil.** La condició de refugiada es reconeixerà a la dona que, a causa d'un temor fonamentat de ser perseguida per motius de gènere, es troba fora del país de la seva nacionalitat i no pot o, a causa d'aquests temors, no vol acollir-se a la protecció d'aquest país, així com a la dona apàtrida que, sense nacionalitat i fora del país on abans tingués la seva residència habitual, pels mateixos motius no pot o, a causa d'aquests temors, no vol tornar-hi.

En aquest sentit, poden ser motius de persecució basats en el gènere la violència exercida per la parella o exparella i altres formes de violència sobre la dona, com ara la mutilació genital femenina, el matrimoni forçat, la violència sexual o el tràfic de dones i nenes amb finalitats d'explotació sexual, sempre que, en qualsevol cas, concorrin la resta de requisits exigits per al reconeixement de dret d'asil.

- Perquè es reconegui el dret d'asil cal que el temor fonamentat de les dones a ser objecte de persecució es basi en actes de persecució que siguin greus i revesteixin la forma d'actes de violència física o psíquica, inclosos els actes de violència sexual.
- Per a valorar els motius de persecució s'hauran de valorar les circumstàncies imperants al país d'origen en relació amb la situació del grup social determinat, en aquest cas, les dones.
- **La protecció subsidiària.** S'atorgarà protecció subsidiària a les dones estrangeres o apàtrides que, encara que no reuneixin els requisits exigits per a obtenir asil, pateixin un risc real de sofrir un dany greu en cas de retornar al seu país d'origen o al seu país de residència anterior en el cas de les apàtrides. El dany greu que dona lloc a protecció subsidiària consisteix en algun dels següents:
 - Pena de mort.
 - Tortura o tractes inhumans o degradants.
 - Amenaces greus contra la vida o la integritat dels civils en situacions de conflicte.

DRETS DE LES DONES ESPANYOLES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE FORA DEL TERRITORI NACIONAL

3

Les dones espanyoles que resideixen a l'estranger, quan pateixen violència de gènere, poden trobar-se en una situació **especialment vulnerable** a causa de les **barreres lingüístiques i culturals**, la manca de xarxes socials o el desconeixement dels recursos existents al país. D'aquesta manera, a l'obligació dels poders públics en matèria d'informació, assistència i protecció a les dones víctimes de violència de gènere, se suma l'**obligació general de protegir els ciutadans i ciutadanes espanyols a l'exterior**.

Per aquest motiu, existeix un protocol signat el 8 d'octubre de 2015 pels ministeris d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació, de Treball, Migracions i Seguretat Social, i de la Presidència, Relacions amb les Corts i Igualtat, que busca establir un **marc comú de col·laboració per a articular la realització de funcions en matèria de violència de gènere, prevenint i abordant les situacions de violència de gènere** mitjançant la informació sobre recursos disponibles al país de residència, i facilitant la protecció i el retorn de les dones víctimes de violència de gènere i, si escau, dels seus fills i filles quan la situació ho requereixi, dins del marc normatiu vigent.

Les **Ambaixades i Consolats** d'Espanya i les **Conselleries**

de Treball i Seguretat Social facilitaran a les dones espanyoles informació per a contactar amb els recursos especialitzats per a víctimes de violència de gènere disponibles al país al qual resideixin, així com orientació sobre els recursos mèdics, educatius i legals que les autoritats locals posen al seu abast davant de situacions de violència de gènere.

Per la seva part, la Delegació del Govern per a violència de gènere, en cas de retorn de la dona, durà a terme tasques de **coordinació amb les comunitats autònomes** amb l'objectiu de garantir a les dones els drets que els reconeix la normativa espanyola i facilitar la seva integració social.

La **protecció dels interessos dels menors** de nacionalitat espanyola que es trobin a l'estranger correspon a les Ambaixades i a les Oficines Consular d'Espanya a l'exterior i, en el cas del seu retorn a Espanya, el Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació, per via de la Direcció General d'Afers Consulars i Espanyols a l'Exterior, i del Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030, per via de la Direcció General de Drets de la Infància i de l'Adolescència, coordinaran les seves actuacions, segons la Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència front a la violència.

DRETS DE LES VÍCTIMES DEL DELICTE DELS QUALS TAMBÉ SÓN TITULARS LES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE

4

A més dels drets específics que la Llei Orgànica 1/2004 reconeix a les dones que pateixen o han patit violència de gènere, aquestes dones tenen els drets que les lleis reconeixen a les víctimes del delicte, entre els quals es poden destacar els següents:

4.1. Drets de l'Estatut de la víctima del delicte

Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delicte

Les víctimes de violència de gènere poden accedir al **catàleg general de drets**, processals i extraprocessals, recollits a l'**Estatut de la víctima del delicte**. El cònjuge de la víctima directa del delicte o la persona que hagués estat unida a ella per una relació anàloga d'afectivitat no tindrà la consideració de víctima indirecta del delicte quan sigui responsable dels fets.

Alguns d'aquests drets són:

- **Dret a la informació** des del primer contacte amb les autoritats competents, incloent-hi el moment previ a la presentació de la denúncia.
- **Dret**, en el moment de presentar la denúncia, d'**obtenir una còpia de la denúncia**, degudament certificada i, si escau, de la traducció escrita de la còpia de la denúncia.
- La **notificació de determinades resolucions** sense necessitat de que ho sol·licitin, de manera que estiguin informades de la situació penitenciària de l'investigat, encausat o condemnat: les resolucions que acordin la presó o la posterior posada en llibertat de l'infractor; així com la possible fuga de l'infractor; les resolucions que acordin l'adopció de mesures cautelars personals o que modifiquin les que s'havien acordat, quan haguessin tingut l'objectiu de garantir la seguretat de la víctima.
- **Dret a accedir, de manera gratuïta i confidencial, als serveis d'assistència i suport** facilitats per les administracions públiques, així com als que presten les Oficines d'Assistència a les Víctimes. Aquestes Oficines faran les següents funcions, entre d'altres:
 - **Suport emocional** a les víctimes i assistència terapèutica de les víctimes que ho necessitin, garantint l'assistència psicològica adequada per a superar les conseqüències traumàtiques del delicte.
 - **Avaluació i assessorament** sobre les necessitats de la víctima i la manera de prevenir i **evitar** les conseqüències de la **victimització** primària, reiterada i secundària, la **intimidació** i les **represàlies**.
 - Elaboració d'un **pla de suport psicològic** per a les víctimes vulnerables i en els casos en què s'aplica l'ordre de protecció.
 - **Informació sobre els serveis especialitzats** disponibles que puguin oferir assistència a la víctima d'acord amb les seves circumstàncies personals i la naturalesa del delicte del qual hagi pogut ser objecte.
 - **Acompanyament** de la víctima durant el procés.
 - Rebre la **comunicació de les resolucions** a les quals fa referència l'article 7.1 de l'Estatut de la víctima del delicte (la sentència, les resolucions que adoptin mesures cautelars, etc.) i dur a terme les actuacions d'informació i assistència que en el seu cas siguin necessàries.
- Dret a exercir l'acció penal i l'acció civil d'acord amb el que disposa la Llei d'Enjudiciament Criminal.
- Poden participar en l'execució, a través de la interposició d'un recurs contra determinades resolucions judicials, encara que no hagin estat part en la causa:
 - La interlocutòria a través de la qual el jutge de vigilància penitenciària autoritza la possible classificació del penat en tercer grau abans no s'extingeixi la meitat de la condemna.
 - La interlocutòria a través de la qual el jutge de vigilància penitenciària acordi que els beneficis penitenciaris, els permisos de sortida, la classificació en tercer grau i el còmput de temps per a la llibertat condicional facin referència al límit de compliment de condemna i no a la suma de les penes imposades.
 - La interlocutòria a través de la qual es concedeixi al penat la llibertat condicional.

4.2. Dret a formular denúncia

Articles 259 i següents de la Llei d'enjudiciament criminal

Les dones tenen **dret a denunciar les situacions de violència de gènere patides**.

A través de la denúncia es posa en coneixement de les autoritats corresponents la comissió d'un fet que pot ser cons-

titutiu d'un delicte.

Després de la presentació de la denúncia i la seva remissió a l'autoritat judicial, si l'autoritat judicial entén que existeixen indicis de que s'ha comès un fet delictiu, iniciarà les corresponents actuacions penals.

4.3. Dret a sol·licitar una ordre de protecció

Article 62 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere
Article 544 ter de la Llei d'Enjudiciament Criminal

L'ordre de protecció és una resolució judicial que dicta l'òrgan judicial competent en els casos en què, existint indicis fonamentats de la comissió d'un delicte, aprecia l'existència d'una situació objectiva de risc per a la víctima que requereix l'adopció de mesures de protecció durant la tramitació del procés penal.

L'ordre de protecció contempla en una única resolució **mesures cautelars** de naturalesa penal i civil a favor de la dona víctima de violència de gènere i, si escau, dels seus fills i filles, i activa, al mateix temps, els **mecanismes de protecció social** establerts a favor de la víctima per les diferents administracions públiques. Amb l'ordre de protecció s'**acredita la situació de violència de gènere** que dona lloc al reconeixement dels drets que estableix la Llei Orgànica 1/2004.

Les **mesures cautelars de naturalesa penal** poden ser una o algunes de les següents:

- **Desallotjament de l'agressor del domicili familiar.**
- **Prohibició de residir en determinada població.**
- **Prohibició** de que l'agressor **s'aproximi a la víctima i/o als seus familiars** o altres persones a la distància que es determini.
- **Prohibició** de que l'agressor **es comuniqui** amb la víctima i/o amb els seus familiars o altres persones per qualsevol mitjà: carta, telèfon, etc.
- **Prohibició** a l'agressor d'**acostar-se a determinats llocs**: centre de treball de la víctima, centres escolars dels fills, etc.
- **Omissió de dades** relatives al **domicili de la víctima**.
- **Protecció judicial** de la víctima a les oficines judicials.
- **Confiscació d'armes** i prohibició de tinença.

Les **mesures de naturalesa civil** poden ser les següents:

- Atribució de l'**ús i gaudi de l'habitatge familiar**.
- Determinació del **règim de guarda i custòdia** dels fills menors.
- **Determinació del règim de visites, comunicació i estada** amb els menors.
- Fixació d'una **prestació d'aliments**.
- Qualsevol altra mesura que sigui necessària per a apartar els menors d'un perill o evitar-los perjudicis.

La sol·licitud pot efectuar-la la mateixa víctima, els seus familiars més propers, el seu advocat/da, o el Ministeri Fiscal. Sense perjudici del deure de denúncia, els serveis socials que coneguin la seva situació hauran de posar-los en coneixement de l'òrgan judicial o del Ministeri Fiscal perquè es pugui incoar o instar el procediment per a l'adopció de l'ordre de protecció. Quan hi hagi menors, el jutge haurà de pronunciar-se en tot cas, fins i tot d'ofici, sobre la pertinència de l'adopció de les mesures civils.

És aconsellable sol·licitar l'ordre de protecció en el mateix moment en què es presenta la denúncia, tot i que també es pot sol·licitar amb posterioritat.

Quan no es presenta denúncia, la mateixa sol·licitud de l'ordre de protecció té aquesta consideració, quant als fets i situacions de violència relatats a la sol·licitud.

El Jutjat ha de dictar l'ordre de protecció en el termini màxim de 72 hores des de la seva presentació, després d'una compareixença de la víctima i l'agressor. La Llei estableix que aquesta compareixença s'haurà de realitzar per separat, a fi d'evitar la confrontació entre ambdues parts.

4.4. Dret a sol·licitar una ordre europea de protecció

Llei 23/2014, de 20 de novembre, de reconeixement mutu de resolucions penals a la Unió Europea

La víctima de violència de gènere que es traslladi a un altre estat membre de la Unió Europea per a residir-hi o romandre-hi, i sigui beneficiària d'una mesura de protecció adoptada, com a mesura cautelar o com a pena privativa de drets, en una ordre de protecció, interlocutòria de mesures cautelars o sentència, pot sol·licitar l'adopció de l'ordre europea de protecció davant l'òrgan judicial competent.

L'ordre europea de protecció emesa per l'òrgan judicial es documentarà en un certificat que es transmetrà a l'autoritat competent de l'altre estat membre perquè l'executi.

4.5. Dret a ser part en el procediment penal: l'oferiment d'accions

Articles 109 i següents de la Llei d'Enjudiciament Criminal

A l'acte de rebre's declaració pel Jutge a la víctima, el secretari judicial l'instruirà del dret que l'assisteix per a mostrar-se part en el procés i renunciar o no a la restitució de la cosa, reparació del dany i indemnització del perjudici causat pel fet punible.

L'exercici d'aquest dret, que suposa la **intervenció activa de la dona víctima de violència de gènere en el procés judicial** que es tramita després de la seva denúncia i l'exercici de l'acció penal i, si escau, de l'acció civil, es realitza a través de la seva personació en les actuacions penals com a acusació particular; per a això, ha de nomenar un/a advocat/da en defensa dels seus interessos i un procurador per a la seva representació.

A més, les víctimes que no haguessin renunciat al seu dret podran exercir l'acció penal en qualsevol moment abans del tràmit de qualificació del delictes.

La designació d'aquests professionals pot realitzar-se per lliure elecció de la víctima o a través del Torn d'Ofici Especialitzat de Violència de Gènere (benefici de justícia gratuïta).

La personació i consegüent condició de "part" en el procés penal comporta que la víctima, a través del seu advocat, pot proposar diligències de prova, intervenir en la pràctica d'aquestes, i conèixer totes les resolucions que es dictin durant la tramitació del procés, i pot, si no hi està d'acord, presentar els recursos que corresponguin.

Així mateix, com a acusació particular, la víctima podrà sol·licitar la condemna de l'agressor i una indemnització per les lesions, danys i perjudicis patits.

El Ministeri Fiscal té encomanada la defensa dels interessos de les víctimes i perjudicats en els processos penals. Si arriba a la convicció que s'ha comès un delictes, dirigirà l'acusació contra qui consideri responsable, independentment que la víctima s'hagi personat o no en el procés penal. Si arriba a la convicció que s'ha comès un delictes, dirigirà l'acusació contra qui consideri responsable, independentment que la víctima s'hagi personat o no en el procés penal. Si no arriba a aquesta convicció, no formularà l'acusació ni podrà sol·licitar l'arxivament del procediment, per exemple, si considera que no hi ha prou proves dels fets.

4.6. Dret a la restitució de la cosa, reparació del dany i indemnització del perjudici causat

Articles 100 i següents de la Llei d'Enjudiciament Criminal

La comissió d'un delictes obliga a **reparar els danys i perjudicis causats**. Aquesta responsabilitat civil comprèn la restitució de

la cosa, la reparació del dany i la indemnització de perjudicis materials i morals.

En cas que la víctima hagi exercit l'acció civil (per a exigir aquesta responsabilitat civil) en el procés penal, en la sentència que es dicti, i sempre que la sentència sigui condemnatòria, a més de la pena que, si escau, s'imposi al culpable, es fixarà quina és la responsabilitat civil pels danys físics, psicològics o morals causats a la víctima pel delicte.

No obstant això, la víctima pot reservar-se el seu dret a exercir l'acció civil en un procés diferent davant els Jutjats de l'Ordre Civil, de manera que en el procés penal no s'exercirà l'acció civil. També pot renunciar a qualsevol reclamació que, en aquest sentit, li pogués correspondre.

4.7. Dret a rebre informació sobre les actuacions judicials

La víctima, encara que no exerceixi el seu dret a intervenir en el procés penal, ha de ser **informada del seu paper** en el procés i de **l'abast, el desenvolupament i la marxa del procés**.

La informació a la víctima dels seus drets correspon tant a les Forces i Cossos de Seguretat, al Jutjat i a les Oficines d'Assistència a la Víctima.

El contingut d'aquesta informació comprendrà:

- El seu dret a mostrar-se part en el procés penal i renunciar o no a la restitució de la cosa, reparació del dany i indemnització del perjudici causat pel fet delictiu.
- La possibilitat i procediment per a sol·licitar les ajudes que d'acord amb la legislació vigent li puguin correspondre.
- Informació sobre l'estat de les actuacions judicials, a examinar aquestes actuacions judicials, així com a que se li expedixin còpies i testimoniatges (article 234 de la Llei Orgànica del Poder Judicial).
- Se li ha de comunicar qualsevol resolució que pugui afectar la seva seguretat, com l'ordre de protecció, l'adopció o modificació d'altres mesures cautelars, les interlocutòries que acorden la presó o llibertat provisional de l'imputat i la situació penitenciària de l'agressor (articles 109, 506.3, 544 bis i ter de la Llei d'enjudiciament criminal).
- Ha de ser informada del lloc i data de celebració del judici oral (Articles 785.3, 962 i 966 de la Llei d'Enjudiciament Criminal).
- Se li ha de notificar la sentència, tant d'instància com, si escau, la que resolgui el recurs d'apel·lació. (Articles 270 de la Llei Orgànica del Poder Judicial; articles 789.4, 792.2, 973.2 i 976.3 de la Llei d'Enjudiciament Criminal).
- Se li ha de notificar el sobreseïment del procés.

4.8. Dret a la protecció de la dignitat i intimitat de la víctima en el marc dels processos relacionats amb la violència de gènere

Article 63 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere
 Article 232.2 de la Llei Orgànica del Poder Judicial
 Articles 19 i següents de la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delicte
 Article 15.5 de la Llei 35/1995, d'Ajudes i Assistència a Víctimes de Delictes Violents i contra la Llibertat sexual
 Articles 2.a) i 3.1 de la Llei Orgànica 19/1994, de Protecció de Testimonis i Perits en Causes Criminals

La Llei Orgànica 1/2004 preveu mesures específiques de protecció de la dignitat i intimitat de la víctima.

D'una banda, s'estableix que les seves **dades personals**, dels seus descendents i les persones que estiguin sota la seva guarda o custòdia, tinguin **caràcter reservat**.

La reserva del nou domicili, centre de treball o col·legis dels fills no només preserva la intimitat de la víctima sinó que, a més, és un instrument important per a la seva seguretat, ja que evita que aquestes dades puguin arribar a coneixement de l'imputat.

Amb aquesta mateixa finalitat, el model de sol·licitud de l'ordre de protecció disposa que la víctima pot indicar un domicili o telèfon d'una tercera persona a la qual les Forces i Cossos de Seguretat o els òrgans judicials podran fer arribar les comunicacions o notificacions.

D'altra banda, la Llei de l'Estatut de la víctima del delictes reconeix el dret de les víctimes a la **protecció de la seva intimitat** en el marc del **procés penal** i, en aquest sentit, obliga a jutges, fiscals, funcionaris encarregats de la investigació i qualsevol persona que de qualsevol manera intervingui o participi en el procés, a adoptar les mesures necessàries per a protegir la intimitat de les víctimes i dels seus familiars, d'acord amb el que disposa la Llei. En particular, respecte a les víctimes menors d'edat o a les víctimes amb discapacitat necessitades d'especial protecció, hauran d'adoptar les mesures per a impedir la difusió de qualsevol tipus d'informació que pugui facilitar la seva identificació.

Referent a això, segons la Llei d'Enjudiciament Criminal, el Jutge podrà acordar, d'ofici o a instància del Ministeri Fiscal o de la víctima, l'adopció de qualsevol de les mesures següents quan resulti necessari per a protegir la intimitat de la víctima o el respecte degut a la víctima o a la seva família:

- **Prohibir la divulgació o publicació d'informació relativa a la identitat de la víctima**, de dades que puguin facilitar la seva identificació de forma directa o indirecta, o d'aquelles circumstàncies personals que haguessin estat valorades per a resoldre sobre les seves necessitats de protecció.
- **Prohibir l'obtenció, divulgació o publicació d'imatges** de la víctima o dels seus familiars.

Així mateix, el Jutjat pot acordar, d'ofici o a instància de la mateixa víctima o del Ministeri Fiscal, que les actuacions judicials no siguin públiques i que les vistes se celebrin a porta tancada.

4.9. Ajudes a les víctimes de delictes considerats violència de gènere

Llei 35/1995, d'11 de desembre, d'Ajudes i Assistència a les Víctimes de Delictes Violents i contra la Llibertat Sexual
Reglament d'ajudes a les víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual, aprovat per Reial Decret 738/1997, de 23 de maig

Es tracta d'ajudes públiques en benefici de les víctimes directes i indirectes dels delictes dolosos i violents, comesos a Espanya, amb el resultat de mort, o de lesions corporals greus, o de danys greus en la salut física o mental; així com en benefici de les víctimes dels delictes contra la llibertat sexual encara que es perpetrin sense violència.

Les dones víctimes de violència de gènere poden ser beneficiàries d'aquestes ajudes com a víctimes d'un delictes amb les següents particularitats:

- Amb caràcter general, poden accedir a aquestes ajudes els qui, en el moment de cometre's el delictes, siguin espanyols o nacionals d'algun altre estat membre de la Unió Europea o els qui, si no ho són, resideixin habitualment a Espanya o siguin nacionals d'un altre estat que reconegui ajudes anàlogues als espanyols en el seu territori.
Quan la víctima del delictes tingui la consideració de víctima de violència de gènere i es tracti de delictes a conseqüència d'un acte de violència sobre la dona, podran accedir a les ajudes les dones nacionals de qualsevol altre estat que es trobin a Espanya, independentment de la seva situació administrativa.
- El termini per a sol·licitar aquestes ajudes és de tres anys, comptats des de la data en què es va produir el fet delictiu. No obstant això, aquest termini s'interromp amb l'inici del procés penal i es torna a obrir des que recaigui la resolució judicial ferma.
- L'import de les ajudes no podrà superar en cap cas la indemnització fixada a la sentència i es calcula per mitjà de l'aplicació d'uns criteris en funció del tipus d'ajuda. En el cas de les víctimes de violència de gènere, l'import de les ajudes calculat d'aquesta manera s'incrementarà en un vint-i-cinc per cent. En els casos de mort, l'ajuda s'incrementarà en un vint-i-cinc per cent per a fills beneficiaris menors d'edat o majors d'edat incapacitats.
- Es poden concedir ajudes provisionals amb anterioritat a que recaigui resolució judicial ferma que posi fi al procés penal,

sempre que quedi acreditada la precària situació econòmica en la qual hagués quedat la víctima o els seus beneficiaris. Quan la víctima del delictes tingui la consideració de víctima de violència de gènere, podran concedir-se les ajudes provisionals independentment de la situació econòmica de la víctima o dels seus beneficiaris.

TELÈFONS D'INFORMACIÓ

Àmbit estatal	016 Persones amb discapacitat auditiva: 900 116 016
Andalusia	900 200 999
Aragó	900 504 405
Canàries	112
Cantàbria	942 214 141
Castella-la Manxa	900 100 114
Castella i Lleó	012
Catalunya	900 900 120
Extremadura	
Galícia	900 400 273
Illes Balears	971 178 989
La Rioja	900 711 010
Madrid	012
Navarra	
País Basc	900 840 111
Principat d'Astúries	985 962 010
Regió de Múrcia	112
Comunitat Valenciana	900 580 888
Ceuta	900 700 099
Melilla	

Més informació: als Organismes d'Igualtat de les Comunitats Autònomes, als Centres d'Atenció a la Dona autonòmics i locals, a les Oficines d'Atenció a les Víctimes del Delicte, als Serveis d'Orientació Jurídica dels col·legis d'advocats i a les diferents organitzacions de dones i d'estrangers.

Pàgina web de la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/instituciones/home.htm>